

catherine breillat

koen van daele

Caroline Ducey, Rocco Siffredi
Romanca

Catherine Breillat

Mednarodni filmski festival Rotterdam vsako leto predstavi nekaj režiserjev v posebni programski sekciji fokus. Namen te predstavitve je osvetlitev filmskega opusa režiserjev srednjih let, ki so po mnenju prirediteljev ostali neopaženi ali podcenjevani. Letošnja osemindvajseta festivalska izdaja je postavila v žarišče iranskega režiserja Abolfazla Jalilija, italijanski režijski par Cipri in Maresco in francosko režiserko Catherine Breillat. Ob prikazu filmov Catherine Breillat v fokusu si je bilo mogoče na festivalu ogledati tudi premiero njenega najnovejšega filma *Romanca*, o režiserki pa je izšla tudi posebna dvojezična publikacija z naslovom *Burning like ice/Brûlant comme la glace* (Žgoč kot led).

Filmi Catherine Breillat so izven Francije relativno neznani iz preprostega razloga, ker prispe na filmska platna (video ali televizijo) le peščica njenih filmov. Nakup je za številne distributerje pogosto preveliko tveganje. V veliki meri je to tveganje povezano z dejstvom, da je njene filme izredno težko umestiti, kar povzroča distributerjem težave pri določanju ciljne skupine in pri trženju. V nasprotju s tem, kar bi morda lahko sklepali po naslovih, kot sta *Popolna ljubezen!* ali *Romanca*, njeni filmi prikazujejo vse kaj drugega kot klasično sentimentalnost. Ko je direktorica festivala Films de Femmes na lanskoletnem festivalu Mesto žensk pripravila izbor treh filmov francoskih režiserk mlajše generacije¹, je prav *Popolna ljubezen* Catherine Breillat doživela najbolj polemične odzive pri gledalcih. Nekateri so bili šokirani, drugim se je zdel film dvoumen, osupljiv ali mučen. Ljubezenska zgodba med ločenko, materjo dveh otrok, in deset let mlajšim moškim, ki se konča z nasilnim prizorom njenega umora, ne pusti nikogar hladnega. Film, ki te najprej zagradi, potem izpusti, se kasneje vrne kot bumerang in še dolgo odzvanja v tvojem spominu. Značilnost, ki bi jo lahko pripisali vsem delom Catherine Breillat.

Catherine Breillat (rojena 1948) svojih filmov ne snema po tekočem traku. V več kot dvajsetletni karieri je posnela le šest celovečercer in en kratek film. Ustvarjalno pot je začela kot pisateljica. V podeželskem okolju (tudi večina njenih filmov se dogaja na obrobni lokaciji), kjer je odrasčala, je sanjerala o tem, da bo postala pisateljica in režiserka. "Spominim se, da sem si govorila: če lahko

Delphine Zentout
36 Dekletce

Isabelle Renauld
Popolna ljubezen

snemajo filme avtorji, kot sta Robbe-Grillet in Romain Gary, je vse, kar moram narediti, da napišem roman in nekega dne mi bodo ponudili, da po njem posnamem film. In če verjamete ali ne, točno tako se je tudi zgodilo." Dobila je povabilo, da pripravi filmsko priredbo svoje novele *Le Soupirail* (Kletno okence) in po njej posname film. Tako je nastal *Resnično mlada deklica*, zgodba o najstnici, ki preživlja poletne počitnice s svojimi starši na podeželju. V tej tipično dolgočasni provincialni pokrajini Alice ženejo naprej le njena obsedenost in fantazije, povezane s spolnostjo. Čeprav izgleda, da bo filmski zaplet doživel kulminacijo na točki, ko naj bi Alice končno doživela spolni odnos z mišičastim tovarniškim delavcem, se višek v zadnjem hipu izmuzne zaradi "slučajne" smrti dotičnega žrebca.

Resnično mlada deklica ni bil nikoli predvajan (producent je namreč bankrotiral), vendar so mu sledile še mnoge zgodbe, ki so globoko zavrtale v žensko poželenje in strast. Film *36 Dekletce* upodobi štirinajstletnico, ki si obupno prizadeva, da bi izgubila nedolžnost, v *Umazan kot angel* se plašna ženska preda brutalni sli policaja, v *Nočnem kralu* pa junakinja "sledí svoji želji do absolutnega konca. Solange kopiči ljubezen, ker poželenje prehitro dogori" (Breillat).

Glas iz ozadja v prvi osebi ednine (tehnik, ki jo pogosto uporabi v svojih filmih) odraža režiserkino močno navezanost na literaturo. Filmski dialogi in notranji monologi so neposredni, robati in ostrí kot britev. Kvaliteta njenih scenarijev² je v sorazmerju z njeno izredno režijsko sposobnostjo filmske upodobitve. Prav to stalno prisotno nelagodje med besedo in podobo napravi iz nje tako močno in prepričljivo režiserko. Vsi prizori so postavljeni, odigrani in posneti z izjemnim občutkom za podrobnost in natančnost. Z uporabo detajlov (oči, pogledi, izraz ...) uspe ustvariti mučne, pogosto paradokсне napetosti med tem, kar slišimo in vidimo; med tem, kar ljudje govorijo, mislijo, počnejo ali čutijo. In še bolj kot izgovorjene besede pogosto prebadajo pomenljive tišine.

Realistični prikazi prizorov telesne ljubezni so pri medijih očitno zelo priljubljeni. Na rotterdamski premieri *Romance* je bil glavni zakulisni trač povezan z Roccom Siffredijem, ki je nastopil v eni od glavnih vlog. Režiserka je pojasnila, da se je odločila za to italijansko porno zvezdo iz preprostega razloga, ker nihče od "običajnih" filmskih igralcev ni hotel omadeževati svoje dragocene filmske kariere in nastopiti v povsem eksplicitnih seksualnih prizorih. Ta anekdota pravzaprav dokaj nazorno ponazori prave razloge za spornost njenih del. Niso problematični nabrekli spolni ud, deževnik na razprti vagini ali prikaz ejakulacije. V časih pornografske eksplicitnosti ti elementi že dolgo niso več tabu.

Kar najbolj muči in vznemirja gledalce (in prav tako igralce, ki nočejo nastopati v njenih filmih) je dejstvo, da Breillatova umesti ta nedvoumen material v intimen, izjemno osebni, čustven (vendar nikoli sentimentalni) kontekst. Strasti in ljubezni ne reducira na seksualnost (kar je bistvo pornografije), temveč jih izenači. In prav

prikaz spolnosti, ki ni le enostavni pripomoček za doseganje užitka ali mistificirani element večne ljubezni in sentimentalnosti, temveč celovito dejanje, je tisto, kar še vedno predstavlja tabu.

S tankočutnim, skoraj klinično natančnim načinom snemanja filmskih likov (obrazov, rok, spolnih organov ...) in njihovih dejanj režiserka še dodatno podčrta transcendentalno naravo strasti. Njeni filmi niso politično korektni, saj pri obravnavanju spolnosti presegajo družbeni kontekst. Sporoča nam, da lahko izvemo kaj novega o metafiziki in univerzalnosti ljubezni le tako, da se osredotočimo na banalnost, telesnost in specifičnost v spolnosti. Zato ne preseneča, da Catherine Breillat v posebni izdaji *Cahiers du Cinéma* razkrije svoje oboževanje Oshimove mojstrovine *Cesarstvo čutil* (*Ai no corrido/L'empire de sens*, 1976), "edinega filma, ki mu uspe prikazati ta spolno-metafizični odnos in povezavo med vulgarnostjo in absolutnim poželenjem: pornografijo in smrtjo" ..

Filmografija:

- 1976 *Une vraie jeune fille* (*Resnično mlada deklica*)
- 1979 *Tapage nocturne* (*Nočni kralu*)
- 1978 *36 Fillette* (*36 Dekletce*)
- 1991 *Sale comme un ange* (*Umazan kot angel*)
- 1995 *Aux Niçois qui mal y pensent* (*Prebivalke Nice, ki slabo mislijo*)
- 1996 *Parfait Amour!* (*Popolna ljubezen*)
- 1998 *Romance* (*Romanca*)

Opombe

1 Druga prikazana filma sta bila *Majhni dogovori z mrtvimi* (*Petits Arrangements avec les Morts*, 1997) v režiji Pascale Ferran (druga generacija po A. Varda) in *Imeti (ali ne)* (*En Avoir (ou pas)*, 1996) v režiji Laetitie Masson (najmlajša generacija).

2 Poleg scenarijev za svoje filme je Catherine Breillat med drugim tudi avtorica scenarijev za film *Koža* (*La Pelle*; Liliana Cavanni), *In ladja gre* (*E la nave va*; Federico Fellini), *Policija* (*Police*; Maurice Pialat), *Zanzibar* (Christine Pascal).